

REZÜMÉK

0466

ESTÓK József

**A polgári magyar állam büntetés-végrehajtásának
egyenruházata és rangrendszere
1867-1945**

A kiegyezés után kiépülő polgári magyar állam rendvédelmi modelljének a formálódott a magyar börtönügy a Magyar Királyi Igazságügyminisztérium alárendeltségében. A magyar börtönügy a reneszánszát élte a dualizmus időszakában, amikor az európai kontinens legkorszerűbb börtönügyi szabályozását alakították ki a Magyar Királyságban és a vizsgált időszak leghaladóbb elveinek megfelelő börtönépületi rendszer kialakítása is megkezdődött. Ez a folyamat ugyan megtorpant a trianoni békediktátum nyomán, azonban nem enyészett el. A polgári magyar állam fejlesztési folyamatának képezte a részét az állami alkalmazottak egységes ellátási rendszerének a létrehozása, amelybe szervesen illeszkedett a fegyőrök egyenruhája és rangrendszere is. A rendszer lényege volt, hogy azonos képzettségi színvonalú képesítési elvárásoknak megfelelő beosztásokat betöltő személyek egységes ellátásban részesüljenek. A területi specialitás a külsőségekben jutott kifejezésre. A szakterületek között felmerülő szolgáltatási nehézségeket pedig az állam pótlékokkal honorálta. Így a magyar börtönügy térségében szolgálatot teljesítők lényegében ugyanazon ellátásban részesültek, mint az állam más területén tevékenykedők, még akkor is, ha egyenruhájuk és rendfokozati rendszerük eltérő volt a társ rendvédelmi testületekétől.

0467

PARÁDI József

A magyar rendvédelem 1867-1918

A polgári magyar állam fejlődéstörténete két szakaszra bontható a dualizmus és a két világháború közötti időszakokra. A két szakaszt a magyarországi tanácsköztársaság 133 napos működése választja el, illetve mindkét szakasz egy-egy háborús időszakkal zárul. A dualizmuskori és a két világháború közötti időszakban is lényegében azonos tartalmú rendvédelmi modell tartotta fenn a rendet Magyarországon, bár a trianoni békediktátum következtében és más hatások nyomán a két időszak rendvédelmi modellje között volt ugyan némi különbség a lényegi vonások azonban azonosak voltak. A tanulmány a polgári magyar rendvédelmi modell kialakulásának a körülményeit vizsgálja, egyben pedig a rendvédelem helyét határozza meg az Osztrák-Magyar Monarchia állami felépítményében. A szerző néhány fontos adat és folyamat közlésével igyekszik a korabeli magyar rendvédelem lényegét érzékelteni. A vizsgált időszakban a magyar állam e fontos szelele működésének a megismerése hozzásegítheti az olvasót ahhoz, hogy közelebb kerülhessen a dualizmuskori magyar fejlődés tendenciájának a megértéséhez.

0468

PARÁDI József

Hírszerzés és határőrizet az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában

A hírszerzés és a határok őrzése Európa-szerte — így a Magyar Királyságban is — hagyományosan az uralkodói felségjogok körébe tartozott. Az ipari forradalom következtében a haditechnikában létrejött fejlődés és annak nyomán kialakult harcászatok azonban felülírták ezt a hagyományt. A győzelemhez már elengedhetlenné vált a jól felszerelt csapatok koncentrált alkalmazása. Ezzel szemben a határőrizetbe bevont katonai erőktől — a határőrizeti feladatok eredményes végrehajtása érdekében — a nehézfegyvereket be kellett vonni, a személyi állományt pedig apró szervezeti egységekre bontva a határ mentén hosszasan elnyúló és viszonylag keskeny területsávban kellett elhelyezni. Ebből fakadóan a határőrizetbe bevont csapatok lényegében elvesztették harcértéküket. Ezért először Európa nyugati felében, majd fokozatosan a kontinens középső térségében is a határőrizetet a haderők átadták a rendvédelmi testületeknek. Az Osztrák-Magyar Monarchiába ez a folyamat a XIX. század közepén ért el. A dualizmus időszakában már nem a haderő, hanem a rendvédelmi szervezetek őrizték az államhatárokat. Így a felderítés — mivel a véderő vezérkari főnökének az irányítása alatt állt — a hadügy részeként a közös ügyek csoportjába, a határőrizet pedig a két társország kompetenciájába tartozott. A hírszerzés tekintetében azonban — elsősorban a határvonal körzetét illetően — elengedhetlen volt a hírszerző szervezet azaz az Evidenzbüro és a határőrizeti szervezetek együttműködése. Ez az együttműködés kiválóan valósult meg a Magyar Királyság vonatkozásában a határszéli csendőrségnek és a Magyar Királyi Határrendőrségnek a közös hadsereg hadtestparancsnokságainak vezérkari osztályai-ban működő felderítő főállomásaival, mint az adott térség hadműveleti irányának felderítéséért felelős szervezettel.

0469

SZIGETVÁRI Oszkár
A fővárosi rendőrség detektívtestülete

Detektívek a polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek a nyomozói voltak. A testületeken belül a detektívek önálló állománykategóriát képeztek, főnökük a testületi detektívfőnök volt, aki a rendvédelmi szervezet parancsokhelyettesi hatáskörével rendelkezett. Az első detektívcsoportot a fővárosi rendőrség kötelékében hozták létre 1885-ben. a detektívek — a vizsgált időszak átlag iskolai végzettségéhez képest — magas színvonalú iskolai végzettséggel rendelkeztek és számukra az állami alkalmazotti rendszer szerinti ellátás stabil egzisztenciát biztosított. Emellett a vezetésüket kiváló vezetői érzékkel rendelkező személyek végezték. Mindez oda vezetett, hogy a magyar detektívek rövid időn belül felsorakoztak a — jóval tekintélyesebb múlttal rendelkező — nyugat-európai detektívek színvonalára. A legtöbb detektív a fővárosi rendőrség kötelékében tevékenykedett, innen sugárzott szét a detektív szisztéma a nagyobb vidéki városok rendőrségeihez, majd a társ rendvédelmi testületeknél is létesítettek a rendőrség detektívtestületéhez hasonló szervezeteket. Ettől a helyzettől eltért a Magyar Királyi Csendőrségnél kialakított nyomozó szervezet, ahol nem alakítottak ki detektív állománycsoportot.

0470

VERBOVSZKI Sándor
Az eljárás lezárult, ítélet nélkül.

A dr. CSATÁRY László Lajos ügy jogi és kriminalisztikai anomáliái a dokumentumok tükrében

Mi az igazság? Vajon csupán embercsoportok vélekedése személyekről, eseményekről, vagy pedig az objektív valóság maga? Van-e esély arra, hogy megismerhessük az objektív valóságot? Bízhatunk-e az igazságügyi szervezetek objektív tényfeltáró tevékenységében, a bíróságok pártatlan ítéletében? A tanulmány — bár ezeket a kérdéseket konkrétan nem tette fel a szerző, mégis — ezekre ad választ egy konkrét személy konkrét ügye kapcsán. Az alkotó a válaszáért az olvasóra bízta. Mindenki maga döntheti el, hogy az euroatlanti jogrendszer alkalmas-e politikai motivációjú ügyek pártatlan kezelésére, nyújt-e elégséges biztosítékot az ártatlanság védelmére. A tanulmány gondolatébresztő alkotás, amely egyben — a konkrét ügghöz kapcsolódóan — érdekes történelmi információkat is nyújt az érdeklődők számára. A tanulmány egyben intelemnek is tekinthető arra vonatkozóan, hogy méltatlan a néhai üldözöttek szellemiségéhez, a megpróbáltatásaik erkölcsi tekintélyére alapozó, ám a konkrét valóságot nélkülöző ügyek létrehozása. A szerző egy konkrét ügy vizsgálata kapcsán tesz hitet a történelemtudomány egzaktságának a szükségessége, az objektív szemléleten nyugvó történelemművelés helyessége.

0471

VOLCSÁNYI Nikolett
A személyi állomány életét jelentősen befolyásoló
és a XXI. század kezdetén szokatlan szabályozás a Magyar Királyi Csendőrségnél.

A Magyar Királyi Csendőrségről — annak ellenére, hogy politikai prekonceptióktól motiváltan számolták fel a testületet — napjainkig számos kedvező és kevésbé kedvező legenda él a köztudatban. A tanulmány — a politikai fennhangoktól és a témára évtizedek során ráakódott változatos előítéletektől mentesen — a testület azon szabályzóinak egy részét vizsgálja, amelyek a XXI. században már szokatlanok tűnnek. E szabályok önmagukban, a jelenlegi erkölcsi és jogi környezetben rigorózusnak tűnhetnek ugyan, azonban a tanulmányból az is kiderül, hogy a szabályozásoknak mi volt az oka. Eszerint pedig a testület működésének a hatékonyságát, a nemzet biztonságát, az erkölcsi színvonal magas szinten tartását célozták meg a vizsgált szabályok. Ezek a szabályzók vitathatatlanul hozzájárultak a testület eredményességéhez, amely oly népszerű napjaink közvéleményében. Abban az esetben azonban, ha napjaink gyermekeinek nem csupán a testület működésének a hatékonyságát kellene élvezniük, hanem a szervezet tagjaként e szabályok vonatkoznának rá, nem valószínű hogy huzamos időt töltene el a csendőrség kötelékében. Az utókornak a testületről kialakított véleménye során mindenképpen figyelembe kell venni azt is, hogy a néhai csendőrök milyen embert próbáló szabályzók közepette érték el vitathatatlan eredményeiket.

0472

ZÉTÉNYI Zsolt**A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati szabályai
a Magyar Rendőrség jelenlegi fegyverhasználati szabályai tükrében.**

A téma feldolgozása érdekes vállalkozás abban a tekintetben, hogy összehasonlítható-e a csaknem 3/4 évszázada megszűntetett szervezet egy jelenleg is regnáló testülettel. A szerző a merész vállalkozást briliáns módon valósította meg. Lényegében azt bizonyította be a tanulmányában, hogy a hasonló feladatkört ellátó szervezetek sarkalatos működésű tevékenységei hasonló szabályozást igényelnek. Tulajdonképpen a XXI. század elején működő magyar rendőrség fegyverhasználati szabályozása a csendőrség fegyverhasználati szabályai kései utódjának tekinthetők. A szerző nem vitatja, hogy a két szabályozás között különbségek is vannak. Azonban azt a következtetést vonja le művében, hogy több a hasonlóság mint az eltérés és a szabályozások pontjai hasonló alapelveken nyugodnak. A szerző ezzel az objektív történelemszemléleten nyugvó feltáró munkájával a magyar csendőrség elnyomó funkciójának téves toposzát a fegyverhasználat oldaláról tépázta meg. A tanulmányban nem különböző világnézetek által motivált kinyilatkoztatások feszülnek egymásnak. Ehelyett a szerző a tények szakszerű vizsgálatát valósította meg oly módon, hogy a következtetés levonását az olvasóra bízta.